

να μιλήσω κάπως πιο πλατειά για μία εργασία έξοχου και πολύ πιο γενικού ενδιαφέροντος. Έννωθ την μελέτη του κ. Γ. Βαλέτα που επιγράφεται: «Φιλολογικά στο Βιζυηνό». Είχα και άλλοτε, έξ αφορμής του «Κρυστάλλου» του, την ευκαιρία να αναφέρω τις τόσο ευσυνείδητες εργασίες του κ. Βαλέτα επάνω στην νεοελληνική φιλολογία: όσες αντιρρήσεις ή επιφυλάξεις κι' αν έχω στο αξιολογικό τους μέρος, στο όποιον βρίσκω συχνά μία συμπαθή, αλλά υπερβολική τάση θαυμασμού και έπαινου, δεν μπορώ παρά να τιμήσω το συστηματικό έργο ξεκαθαρίσματος και ένημερώσεως που εβάλλθηκε να κάνει. 'Η νεοελληνική φιλολογία δεν έχει μελετηθί ακόμη συστηματικά: όσες απόπειρες συνθέσεώς της έγιναν έως σήμερα, και αν επέτυχαν λίγο ή πολύ στις γενικές κατευθύνσεις, έσκόνταψαν όλες επάνω στις λεπτομέρειες. Για τουτό, εργασίες σαν του κ. Γ. Κατσιμπαλή και του κ. Γ. Βαλέτα, που προπαρασκευάζουν το έδαφος, είναι μεγίστης αξίας. Αν προσθήκη κανείς σ' αυτό τις δυσκολίες, τους κόπους και την αυτοθυσία, που απαιτούν οι εργασίες αυτές από τους συγγραφείς τους, τότε μόνο θα τους έκτιμηση όσο πρέπει.

Άρκει να σημειώσω ότι το βιβλιογραφικό μέρος της διατριβής που αναλύω εδώ, περιλαμβάνει 484 τίτλους έργων του Βιζυηνού ή περί Βιζυηνού. Βέβαια το μέρος αυτό είναι το πιο αγάριστο, αν και δεν είναι το λιγώτερο χρήσιμο για τον μελλοντικό μελετητή. Το πιο ενδιαφέρον μου έφανεκε το δεύτερο μέρος, όπου μέσα σε είκοσι πέντε περίπου σελίδες μάς δίνεται η τραγική βιογραφία του ποιητού. 'Η επιγραμματική φράσις του

συγγραφέως, το έβελημένα ψυχρό και σκληρό του ύφος, προσδίδουν ένα αληθινό θέλητρο στις σελίδες αυτές, γιατί παρεμβάλλεται όσο το δυνατόν πιο διακριτικά μεταξύ της ιστορίας και του αναγνώστου. "Ετσι βλέπουμε την τυπική ιστορία της απόδομης ανόδου του "Ελληνος επάνω στην κοινωνική κλίμακα, με τις γνωστές της δυσάρεστες συνέπειες: έλλειψις παραδόσεως, έλλειψις πνευματικού περιβάλλοντος. 'Ο πατέρας του Βιζυηνού ήταν προυματεύτης σ' ένα χωριό της Θράκης: σέ ηλικία τριανταεπέντε ετών ο ποιητής είναι διδάκτωρ της φιλοσοφίας του πανεπιστημίου της Λειψίας! 'Η μητέρα του, όταν έχρηψε, ξενοδούλευε για ά ζήση και να θρέψη τα παιδιά της...

"Αλλα μία ζωή τόσο ελαφρά θεμελιωμένη, και ανάγκη να γνωρίση απότομες μεταπτώσεις. 'Υποστηριγμένος από τον προστάτη του Γ. Ζαρίφη, ο Βιζυηνός, ζή κάπου δέκα χρόνια στην Ευρώπη, από τα οποία μερικά μετά το τέλος των σπουδών του. Στά 1884, ο Ζαρίφης πεθαίνει: ο ποιητής αναγκάζεται να έρθη στας Αθήνας και να ζητήσει δουλειά. 'Η φήμη του είχε προπορευθή: τον περιμένει ή επιτυχία στην κοσμική και την φιλολογική κοινωνία. Αρχίζουν όμως άμέσως κά' αι δυσκολίες: ή συνήθεια της άνέτου ζωής τον ώθει προς επιχειρήσεις για τις οποίες δεν είναι καμωμένος, και χάριν των οποίων παραμελεί την έπιστήμην του και την τέχνην του. 'Η ύγεια του κλονίζεται: πάνε τα χρόνια των έπιτυχιών: χάνει την έδρα που ήλπιζε να πάρη στο Πανεπιστήμιο, άποτυγχάνει σέ δυο από τους ποιητικούς διαγωνισμούς που ήσαν ή μάστιξ της εποχής του. Το 1892, ή άρρώστεια του που διαρκώς έχειροτέρει, τον στέλνει στο Δρομοκαίτειο, όπου πεθαίνει τέσσερα χρόνια άρρώστερα σέ ηλικία 47 ετών.

Αυτή είναι ή ιστορία του, καθώς μάς την διηγείται ο κ. Βαλέτας, στην έκτακτη πηληθος άνέκδοτα σελίδες. Μας γεννά βαθύτατη την συμπόνην το άνέβασμα του, γιατί το πνεύμα και έλπίδες, ή πτώσις του μέσα στο σκοτάδι. Σάν μία λαμπρή φωτοβολίδα, ή γλή στάχτη μονάχα μάς άφησε στο πέραςμά του. Γιατί, πρέπει να το όμολογήσουμε, αν έξάντρεση κανείς μερικά του διηγήματα, τα όποια και αυτά μάλλον άφηγήσεις είναι παρά διηγήματα και δεν συγκρίνονται παραδείγματος χάριν με τα έργα των συγχρόνων του, του Ροΐδη, του Παπαδιαμάντη, τα άλλα του έργα δεν διαβάζονται. Από τα ποιήματά του, αν δεν άπατώμαι, έπιζούν μόνο λίγοι στίχοι παιδικοί και μερικοί γραμμένοι στο φρενοκομείο. 'Ο κ. Βαλέτας στο τέλος της μελέτης του έπισυνάπτει μερικά άνέκδοτα ποιήματα του Βιζυηνού, τα όποια είναι χρήσιμα για την καλλίτερη γνωριμία με τον ποιητή, αλλά δεν προσθέτουν τίποτε στην δόξα του: ένα τουλάχιστον από αυτά έχω την έντύπωσι ότι δημοσιεύεται με άρκετά λάθη. Καθώς όμως μάς πληροφορεί ο κ. Βαλέτας, ότέτοιου είδους σφάλματα είναι συνήθεια μέσα στις εκδόσεις των έργων του Βιζυηνού.

Θά μ' ενδιέφερε να κλείσω το άρθρο τουτό με μία παρατήρησι ή όποια αν και έξ αφορμής του Βιζυηνού έχει πολύ γενικώτερο ενδιαφέρον και πολύ πιο μακρινές άπηχήσεις. Έννωθ να πώ το πόσο ο Βιζυηνός έχει συνειδησι θρακική: ή γλώσσα, ή λαογραφία, ή ιστορία της Θράκης τον ένδιέφεραν και τον άπασχολούσαν: ακόμη και τη δόξα του, τοπική την όνειρεύεται: «θενά γίνω δίχως άλλο — μέσ' της Θράκης τά χωριά — ύποκείμενο μεγάλο», έγραφε με θυμοσοφία, νέος όταν ήταν, είκοσιπέντε ετών. Το σπουδαιότερο όμως είναι ότι εκεί ίδίως επέτυχε και εκεί άγγισε την σχετική άθανασία των γραμμάτων, όπου μιλεί σαν θρακιώτης, όπου ή συνειδησις της καταγωγής του: μένει ζωντανή. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται μέσα στην φιλολογία μας με την σταθερότητα ένός νόμου: έκτός από μερικές έξαιρέσεις, είναι φανερό ότι το έλληνικό λουλουδι έχει ανάγκη της δικής του γής για ν' άνθίση: το ξερρίπωμα το πνευματικό, καθώς απέδειξε ή έμπειρία της τελευταίας γενεάς δεν άξίζει τίποτε για τους "Ελληνας. Και τουτό είναι άλλος ένας λόγος για τον όποιον οι τοπικιστικές αυτές προσπάθειες του είδους των «Θρακικών» πρέπει να ύποστηρίζονται με φανατισμό από όσους έλπίζουν σέ μία μελλοντική προκοπή της φυλής μας.

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

Ε. Γ. ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Ὁ ἑλληνομίλος τοῦ Βορρά βαρβαίνει ἀκόσμητος τὴν ὑπάρει τοῦ μὴ τὸν τρόπο τοῦ συμφωνητικότερος πρὸς τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις μὴ τὸ πνεῦμα. Οἱ τοιοῦτοι τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν», τῶν «Θρακικῶν», τοῦ «Ἀρχαίου τοῦ Θρακικοῦ ἠθασμοῦ», στοὺς ὁποῖους δὲ πρέπει κάποτε νὰ προστεθοῦν καὶ κάποιοι «Μακεδονικὰ», ἀποτελοῦν τὸ πλὴν ἰδιαιτὸς καὶ προσηγορὸν τοῦ δὲ μὴ μποροῦν ποτε νὰ διεισδῇ μὴ ἑλληνικῶς.

[illegible][illegible]

Ἀρχαῖα σημεῖωσιν διὰ τοῦ βιογραφικοῦ μέρους τῆς διατριβῆς ποῦ ἀναλύει ἔδω, περιλαμβάνει 484 τίτλους ἔργων τοῦ Βιζυηνίου ἡ περὶ Βιζυηνίου. Βέβαια τὸ μέρος αὐτὸ εἶπε τὸ πρῶτο ἀπόσπασμα, ἀνὰ καὶ δὲν εἶπε τὸ λιγώτερον χρήσιμόν γιὰ τὸν ἐρευνητικὸν μελετητή. Τὸ πὺν ἐνθάδε φέρουν μὲν φρονήματα τοῦ δεύτερου μέρους, ὅπου μέσα εἰς εἰκοσιπέντε περίπου σελίδας μᾶς δίνεται ἡ τραγικὴ βιογραφία, τὸ ποῦ ποιεῖται ἡ ἐμπλασματικὴ εἰσὸς.

«Αλλά μια φορά, όταν Παύλος ο Αποστόλος έγραψε στον Τίμοθεο, τον έλεγξε για να μην γιορτάζει τους νεκρούς. Ήταν όμως από τον πρώτο έτος του Γ. Χαρίσιου, ο Βιζυτινός, που έγραψε στα χρόνια στην Ελλάδα, από το 1821, το τέλος των σπουδών του. Στο 1884, ο Χαρίσιος πεθανόει, ο ποιητής αναγκάστηκε να έρθει στην Ελλάδα, να γιορτάσει τον θάνατό του. Ήδη τότε, τον είχε προσπορήσει τον πενήντα ή πενήντα πέντε κοσμήτορα, και την φιλολογική κοινότητα, που τον έλεγαν «ο πατριάρχης» και οι βυζαντινολόγοι, οι συνάδελφοι του, τον έλεγαν «ο πατριάρχης των Οσέι» προς έγκληση για τις όποιες δεν έπαιζε με τον λαό, αλλά τον παραέμενε την έσσητην του και την τέχνη του. Ήδη στα κλειστά, «παλιὰ τα χρόνια» του, ο Χαρίσιος έπαιζε με τον λαό, έβλεπε να πάρει στον Παναγιώτη μου, αποτόνηται, οι δύο από τους ποιητικούς διαγωνισμούς μαζί ή χωριστά, και τον έλεγαν «ο πατριάρχης».

Το 1892, ή άρρωστικὴ του, τον στέλνει στο Δρομοκάστιο, όπου πεθανόει, και τον έθαψαν άφροντα, σε ηλικία 47 ετών.

[illegible][illegible]

Ἐνοικιάζεται

Τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπισ-
ταίου Ἐμμανουὴλ Μπαλ-
δοχίου ὄντιον ἑκατόμηνον
ἐκδοχοεισάκην ἢ ὁλο-
λήν ἐπιχειρήσαντι ὁλο-
τὰ ὄφρον, Πωλε-
ῖται ἀπορροή, ἐπιπλε-
ύονται, κρεβ-
πολυθρόνων
θερμότητας
τά
Πολυμ-
ριον
ὁλο-
π